

ENDERUNLU FÂZİL'İN BÜTÜN ESERLERİ

- Dîvân • Hûbân-nâme • Zenân-nâme
- Defter-i Aşk • Çengî-nâme • Sûr-nâme-i Şehriyâr

HAZIRLAYAN: **MEHMET ARSLAN**

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 400

Edebiyat: 209

ISBN 978-625-6063-59-4

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Hazırlayan: Mehmet Arslan

Kitap Editörü: Mehtap Erdoğan Taş

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Enderunlu Fâzıl'ın Bütün Eserleri: Dîvân • Hübân-nâme • Zenân-nâme • Defter-i

Aşk • Çengî-nâme • Sür-nâme-i Şehriyâr

Hazırlayan: Mehmet Arslan (Prof. Dr.); Editör: Mehtap Erdoğan Taş (Prof. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

836 s. ; 16,0 x 23,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 400)

ISBN 978-625-6063-59-4

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Divan

İçindekiler

TAKDİM.....	7
ÖN SÖZ.....	9
I. BÖLÜM: ENDERUNLU FÂZİL'İN HAYATI, SANATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	
OSMANLICA KAYNAKLARDA ENDERUNLU FÂZİL	11
Fatîm Tezkiresi'nden	11
Sicill-i Osmânî'den.....	12
Kâmûsu'l-A'lâm'dan	12
Tuhfe-i Nâilî'den.....	13
Osmanlı Müellifleri'nden	13
Es'ad Efendi'nin Bağçe-i Safâ-endûz'undan	13
Tayyâr-zâde Atâ'nın Târîh-i Enderûn'undan.....	14
Enderunlu Âkif'in "Mir'âtü's-Şi'r" Adlı Tezkiresi'nden.....	14
Cevdet Paşa Tarihi'nden	16
Şânî-zâde Târîhi'nden	17
Lugât-ı Târîhiyye ve Coğrâfiyye'den.....	17
Mu'allim Nâcî'nin "Esâmî"sinden	17
Silahlâr-zâde Tezkiresi'nden	17
İbrâhim Necmî'nin "Târîh-i Edebiyât Dersleri" Adlı Eserinden.....	18
ENDERUNLU FÂZİL'İN HAYATI	20
ENDERUNLU FÂZİL'İN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	35
GİBB'İN ENDERUNLU FÂZİL VE ESERLERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMESİ	43
FÂZİL'İN ESERLERİ	48
I- Dîvân.....	48
II- Hübân-nâme.....	63

III- Zenân-nâme	78
IV- Defter-i Aşk.....	98
V- Çengî-nâme	107
VI- Sûrnâme-i Şehriyâr.....	122
KAYNAKÇA	125

II. BÖLÜM: METİNLER

DÎVÂN	129
Kasîdeler	132
Tarihler	337
Gazeller	432
Müstezâdlar	533
Murabba‘	540
Muhammesler.....	541
Tahmîsler.....	546
Müseddesler.....	549
Tesdîsler.....	556
Müsebba’lar	558
Tesbî‘	561
Müsemmen.....	563
Tesmîn	565
Mütessa‘	567
Terkîb-i Bendler	569
Tercî‘-i Bendler.....	586
Şarkılar	594
Mesnevîler	610
Kıt’alar.....	619
Ebyât.....	632
Mensur Mektup	634
HÛBÂN-NÂME.....	635
ZENÂN-NÂME	701
DEFTER-İ AŞK	771
ÇENGÎ-NÂME.....	805
SÛRNÂME-İ ŞEHİRİYÂR.....	827

Takdim

Enderunlu Fâzıl, 18. yüzyılın en renkli simalarından birisidir. Maceralı ve sıkıntılı hayatına hatta ana dilinin Arapça olmasına rağmen *Dîvân*, *Hûbân-nâme*, *Zenân-nâme*, *Çengî-nâme*, *Defter-i Aşk* ve *Sûr-nâme-i Şehriyâr* olmak üzere altı Türkçe eser kaleme almıştır. *Dîvân*’ı emsallerine göre oldukça hacimli olduğu gibi diğer eserleri de içerik olarak oldukça sıra dışıdır. Eserlerinin içeriği, mahalli unsurları eserlerine ustaca yansıtması, yer yer kullandığı argo ve müstehcen ifadeler sebebiyle bir kısmı popüler olmak üzere Enderunlu Fâzıl’ın eserleri üzerine bugüne kadar münferit bazı çalışmalar yapılmıştır. Bununla birlikte, ortaya konulan metinlerde çok fazla okuma hatasının olması ve yanlış okunan bu metinlere göre incelemelerin yapılması bir eksiklik olarak görüldüğünden *Enderunlu Fâzıl’ın Bütün Eserleri* bir kitap olarak sağlığında Prof. Dr. Mehmet Arslan tarafından hazırlanmıştır.

Ana hatlarıyla inceleme ve metin olmak üzere çalışmanın iki bölümden oluştuğu söylenebilir. İnceleme bölümünde Enderunlu Fâzıl’ın hayatı önce Arap harfli bazı kaynaklara göre olduğu gibi aktarılmış; daha sonra Enderunlu Fâzıl’ın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri incelenmiştir. Enderunlu Fâzıl ile ilgili bilinen bazı yanlışlara da dikkat çekilmiştir. *Osmanlı Şiir Tarihi*’nde yer alan Gibb’in Enderunlu Fâzıl ile ilgili değerlendirmesine ayrı bir başlık altında yer verilmiş ve inceleme kısmının sonunda Enderunlu Fâzıl’ın tüm eserlerinin muhtevası kapsamlı bir şekilde özetlenmiştir.

Enderunlu Fâzıl’ın Bütün Eserleri adlı elinizdeki bu kitap, Prof. Dr. Mehmet Arslan’ın vefatından sonra basılan ikinci kitabı, toplamda kırkıncı kitabıdır. Bu kitabın basımı vesilesiyle Hocam Prof. Dr. Mehmet Arslan’ı rahmetle anıyor, bu önemli ve hacimli eseri yayımlayan DBY Yayınları yöneticisi İrfan Güngörür’e ve yayınevi çalışanlarına en içten duygularıyla teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mehtap Erdoğan Taş
Kasım, 2024

Ön Söz

Asıl adı Hüseyin olan, şiirlerinde “Fâzıl” mahlasını kullanan ve “Enderunlu Fâzıl” olarak şöhret kazanan şâirimiz 1171 (1757) civarında bugün Filistin bölgesinde Akka’ya bağlı Safed kasabasında doğmuştur. Hem dedesi hem de babası Osmanlıya isyan etmelerinden dolayı öldürülmüş, padişah fermanıyla İstanbul’a getirilen Fâzıl Enderûn’da Hazîne Koğuşu’na yerleştirilmiştir. Burada çok iyi ve ciddi bir eğitim almış, 8 yıl kadar sonra zevk ve eğlenceye olan aşırı düşkünlüğü, cinsî tutku ve çapkınlıkları nedeniyle Enderûn’dan çıkarılmıştır. 12 yıl kadar İstanbul sokaklarında, bekâr odalarında çok sıkıntılı, adeta sefalet içinde serseri ve perişan bir hayat yaşamasına rağmen şiir yazmayı da sürdürdü. Daha sonra Rodos vakıfları tevliyeti, meşruta mütevelliliği memuriyeti, Halep defter eminliği, Ma’âdîn-i Hümâyûn eminliği, doğu vilayetleri teftiş memuriyeti gibi devlet görevlerinde bulundu. İstanbul’a döndükten sonra hangi görevlerde istihdam edildiğini bilmiyoruz. Ancak İstanbul’daki günlerinde hicivleriyle, sivri diliyle, bazı müstehcen manzumeleriyle birilerini incitmiş belki de farklı davranışları nedeniyle hakkında yapılan şikâyetler artmış, sözünü sakıncmazlığı ve pervasızlığı ile haddini aşmış ve bunun üzerine Rodos’a sürülmüştür. Bir rivayete göre bir süre sonra burada gözlerini kaybetmiş, ayakları da tutmaz olmuştur. Bir süre bu halde Rodos’ta kaldıktan sonra Padişah III. Selim’in affıyla İstanbul’a dönmüş kendisine enderundan, refah içinde yaşatacak bir emekli maaşı bağlanmıştır. Fâzıl bundan sonraki hayatını 10 yıl kadar yatalak olarak geçirmiş ve 1810 yılı civarında vefat etmiştir.

Bizim görüşümüze göre yaşadıklarıyla, maceralarıyla, yaptıkları ve yazdıklarıyla “Divan Edebiyatı’nın Yaramaz Çocuğu” ünvanını almaya hak kazanan Enderunlu Fâzıl, nev’i şahsına münhasır bir şâirdir. Fâzıl, maceralı ve sıkıntılı hayatına rağmen “Dîvân, Hûbân-nâme, Zenân-nâme, Çengî-nâme, Defter-i Aşk ve Sûr-nâme-i Şehriyâr” adlarında 6 eser bırakmıştır. Fâzıl’ın Dîvân’ı, emsallerine göre hacimli bir divandır. 7776 beyitten meydana gelmektedir. Divan’da “Kasîde, Târih, Gazel, Müstezâd, Murabba’, Muhammes, Tahmîs, Müseddes, Tesdîs, Müsebbâ’, Tesbî, Müsemmen, Tesmîn, Mütesse’, Terkîb-i Bend, Tercî’-i Bend, Mesnevî, Şarkı, Kıt’a, Beyit” olmak üzere 20 farklı

nazım şekliyle yazılmış manzumeler bulunuyor. Hübân-nâme 993 beyitten, Zenân-nâme 1127 beyitten, Defter-i Aşk 532 beyitten, Çengî-nâme 118 bendden (236 beyit) oluşmaktadır. Sûr-nâme-i Şehriyâr ise manzum-mensur karışık olarak yazılmıştır ve 22 varaktan oluşmaktadır.

Divan'ın 16 nüshasını, Hübân-nâme'nin 38 nüshasını, Zenân-nâme'nin 41 nüshasını, Defter-i Aşk'ın 13 nüshasını, Çengî-nâme'nin 33 nüshasını, Sûr-nâme-i Şehriyâr'ın 1 nüshasını tespit ettik, bunları tek tek inceledik ve metinleri bu nüshalardan verdik. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi verdik, edebî yönünü detaylı olarak inceledik. Her eser için de o eserin muhtelif yönleriyle ilgili çok detaylı incelemeler yaptık. Ayrıca Enderunlu Fâzıl ve eserleriyle ilgili çok geniş bir kaynakça da ekledik.

Marjinal kişiliği, eserlerinin muhtevası, mahalli unsurları mâhirâne bir şekilde eserlerine yansıtması, özellikle de eserlerinde direkt veya dolaylı olarak yer yer kullandığı argo ve müstecen ifadeler, yerli yabancı birçok araştırmacının dikkatini çekmiş bu ve benzeri nedenlerle Enderunlu Fâzıl ve eserleri üzerine muhtelif çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların önemli bir kısmı Osmanlıca'ya hâkim olmayan kişiler tarafından, sadece popülaritesi nedeniyle dillerde dolaşan eserleri gündeme getirmek adına yapılmış, bunlardan bir kısmı da yayımlanmıştır. Ancak işin erbabı olmayan kişiler tarafından yapılan bu çalışmalarda ve ortaya konan metinlerde çok fazla okuma hatası görülmekte, incelemeler de bu metinlere dayandırıldığından yanlış ve âfâki yorumlar yapıldığı gözlemlenmektedir. Biz bu eksikliği görerek Enderunlu Fâzıl'ın bütün eserlerini elden geldiği kadar doğru metinler vererek bir külliyat hâlinde hazırlamayı bir hizmet kabul ettik ve elinizdeki bu eser ortaya çıktı. Bu çalışmamız Osmanlı edebiyatına, Osmanlı'nın sosyal hayatına önemli katkılarda bulunacak ve üzerinde bilinçli veya bilinçsiz çokça şeyler söylenen Enderunlu Fâzıl'ın, edebî ve tarihî kaynaklar ayrıca şairin kendi eserlerinden yola çıkılarak hayatı, edebî kişiliği ve eserleri ile ilgili birçok yanlış düzelterek bilimsel bir çalışma hüviyeti taşıyan bir eser olacaktır, temennisiyle bu önemli kitabı okuyucuların istifadesine sunuyoruz.

Prof. Dr. Mehmet ARSLAN
Sivas, 2019

Kaynakça

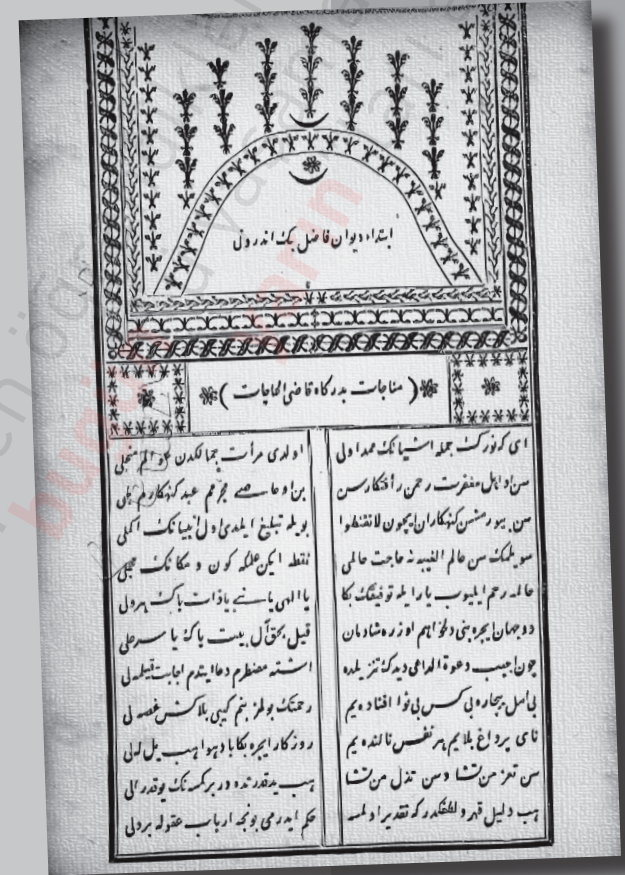
- Abdülaziz Bey: Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri (Çengi kadınlar ve Köçekler maddeleri), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C. 2, İstanbul 1995, s. 387-394.
- Ahmed Rıfat: Lugât-ı Târîhiyye ve Coğrâfiyye (Fâzıl maddesi): C. 5, İstanbul 1300, s. 177.
- Âkif (Enderunlu): Mir'âtü's-Şi'r (Fâzıl maddesi): Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Tarih No: 773, v. 31b-35b.
- Ali Rıza Bey (Balıkhane Nazırı): Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı (Haz. Ali Şükrü Çoruk), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- ALTINAY, Ahmet Refik: Onikinci Asr-ı Hicrî'de İstanbul Hayatı, Enderun Kitabevi, İstanbul 1988.
- AND, Metin: "Osmanlı Sanat Dansı: Çengiler-Köçekler-Curcunabazlar", Sanat Dünyamız Dergisi, İstanbul 2002, S. 85, s. 111-114.
- AND, Metin: "Çengiler ve Köçekler", Hayat Tarih Mecmuası, Mart 1968, S. 2, s. 25-29.
- ARIKAN, Ziya: XVIII. Asır Şairlerinden Fâzıl-ı Enderûnî, Mezuniyet Tezi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü İstanbul 1945.
- BARDAKÇI, Murat: Osmanlı'da Seks: Sarayda Gece Dersleri, Gür Yayınları, İstanbul 1993.
- BEŞİROĞLU, Şefika Şehvar: "Müzik Çalışmalarında "Kimlik", "Cinsiyet": Osmanlı'da Raks, Çengiler, Köçekler", Ankara 2006, Folklor Edebiyat Dergisi, C. 12. S. 45, s. 111-128.
- BANARLI, Nihad Sami: Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (Fâzıl, Enderûnî maddesi), C. 2, İstanbul 1977, s. 783-784.
- BİNGÖLÇE, Filiz: Enderunlu Fazıl, Zenanname Kadınlar Kitabı, AltÜst Yayınları, Ankara 2006.
- Bursalı Mehmed Tâhir: Osmanlı Müellifleri (Fâzıl maddesi): C. 2, İstanbul 1333, s. 370, 371.
- Büyük Türk Klasikleri (Enderunlu Fâzıl maddesi): Ötüken-Söğüt yayınları, İstanbul 1988, C. VII, s. 124, 125.
- Cevdet Paşa: Târîh-i Cevdet: C. 9, İstanbul 1292, s. 219, 220.
- ÇAKMUT, Feza: Hübân-nâme-Zenân-nâme'nin Minyatürleri, Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, İstanbul 1975.

- ERSOY, Şeyma: “Osmanlı’da Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Köçekler, Çengiler” (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Es’ad Efendi: Bâğçe-i Safâ-endûz (Fâzıl maddesi): Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü No: 4040, v. 88b; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: Ty. 2095, s. 192.
- ETİNGÜ, Turgut: “200 Yıl Evvelinin Güzelleri (Zenannâme’den bahsediyor)”, Hayat Mecmuası, S. 21, Mayıs 1960.
- Fatîn Tezkiresi (Fâzıl maddesi): İstanbul 1271, s. 321-322.
- GIBB, E. J. Wilkinson: Osmanlı Şiir Tarihi (Fâzıl Bey bölümü), Terc: Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, C. IV, s. 417-430.
- GÖVSA, İbrâhim Alâettin: Meşhur Adamlar - Hayatları, Eserleri (Fâzıl Hüseyin Bey maddesi), C.2, İstanbul 1933-1935, s. 472, 473.
- GÖVSA, İbrahim Alâettin: Türk Meşhurları Ansiklopedisi (Fâzıl Hüseyin Bey maddesi), İstanbul 1945, s. 132.
- HİÇYILMAZ, Ergun: Çengiler, Köçekler, Dönmeler, Lez’olar, Cep Kitapları, İstanbul 1991.
- İbrâhim Necmî: Târîh-i Edebiyât Dersleri (Fâzıl-ı Enderûnî bölümü): C. 1, İstanbul 1338, s. 253-256.
- İÇEN, Saliha: Hübânname ve Zenânname’de Metin-Resim İlişkisi, Yüksek Lisan Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara 2001.
- KAHRAMAN, Seyit Ali - DAĞLI Yücel (Hazırlayanlar): Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi: İstanbul bölümü, YKY Yayınları, C1., 2. Kitap, İstanbul 2003, s. 646-649.
- KARACASU, Barış: “Bize Çengileri Kıl Rûşen ü Pâk” Ya Da “Hayra Hezlin Dahi Bir Rehberi Var”, Osmanlı Araştırmaları XXVII, Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu’na Armağan, İstanbul 2006, s. 133-159.
- KESKİN, Neslihan İlknur: “Fâzıl’ın Çengileri: Çenginâme Üzerine”, The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS), October 2013, Volume 6 Issue 8, s. 329-371.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir: Büyük Türk Edebiyatı Tarihi (Fâzıl maddesi), İKÜ Yayınevi, İstanbul 2016, s. 509-519.
- KOÇ, Mustafa: Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi (Fâzıl, Enderunlu maddesi), Yapı Kredi Yayınları C. I, İstanbul 2008, s. 438-439.
- KOÇ KESKİN, Neslihan: “Abdulhamit’in Şehzadelerinin Bed’-i Besmele Törenini Anlatan Enderunlu Fâzıl’ın Sûmnâme-i Şehriyâr’ı Üzerine, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya 2010, S. 27, s. 149-186.
- KOÇU, Reşad Ekrem: İstanbul Ansiklopedisi (Enderunlu Fâzıl maddesi), C. 10, İstanbul 1971, s. 5589-5593.
- KOÇU, Reşad Ekrem: “Çenginâme”, İstanbul Ansiklopedisi C. 7, İstanbul 1965, s. 3845-3847.
- KOÇU, Reşad Ekrem: Eski İstanbul’da Meyhaneler ve Meyhane Köçekleri, Doğan Kitap, İstanbul 2002.

- KURU, Selim Sırrı: “Biçimin Kıskaçında Bir “Tarih-i Nev-icad”: Enderunlu Fazıl Bey ve Defter-i Aşk Adlı Mesnevisi”, Şinasi Tekin’in Anısına “Uygurlardan Osmanlıya”, İstanbul 2005, s. 476-506.
- KURU, Selim Sırrı: “Modernizing Sacred Love: Enderunlu Fazıl’s ‘Love’s Register’ and Poetics of Ottoman Modernity” Focal Points and Critical Perspectives in Turkish Literature Middle Eastern Studies Association 2003 (9 November 2003).
- KÜÇÜK, Sabahattin: TDV İslam Ansiklopedisi (Enderunlu Fâzıl maddesi), C. 11, İstanbul 1995, s. 188, 189.
- MAHİR, Banu: Osmanlı Minyatür Sanatı, Kalcı Yayınevi, İstanbul 2004.
- Mehmed Süreyyâ: Sicill-i Osmânî (Fâzıl maddesi): C. 4, İstanbul 1311, s. 5.
- MELEK, Z.: “Eski Devirlerde Çengiler ve Köçekler”, Resimli Tarih Mecmuası, IV/47, İstanbul 1953, s. 2706-2707.
- MORDTMANN, J. H.: The Encyclopaedia of Islam (New Edition) (Fâzıl Beg maddesi), Leiden 1991, s. 727-728.
- Muallim Nâcî: Esâmî (Fâzıl maddesi): İstanbul 1333, s. 238, 239.
- MUHİB, Ercümen: Enderunlu Fâzıl, Hübânname ve Zenânname, Yeni Şark Kitabevi, İstanbul 1945.
- ÖZTÜRK, Nebiye: Zenânname-Enderunlu Fâzıl, Yüksek Lisan Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2002.
- PAKALIN, Mehmed Zeki: Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (Çengi maddesi), C. I, İstanbul 1983, s. 349-350.
- PAKALIN, Mehmed Zeki: Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (Çenginame maddesi), C. I, İstanbul 1983, s. 350-351.
- PAKALIN, Mehmed Zeki: Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (Köçek maddesi), C. II, İstanbul 1983, s. 299-300.
- PALA, İskender: Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (Fâzıl, Enderunlu maddesi), C. 3, İstanbul 1994, s. 274-275.
- SEVENGİL, Refik Ahmet: İstanbul Nasıl Eğleniyordu?, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.
- Silâhdâr-zâde Mehmed Emîn: Tezkire-i Silâhdâr-zâde (Fâzıl maddesi): Fatih Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî No: 795, v. 54a.
- SCHMİDT, Jan: “Fâzıl Bey Enderuni. Social Historian or Poet”, Decision Making and Change in the Ottoman Empire, Edt: Caesar E. Farah, The Thomas Jefferson University Press at Northeast Missouri State University, 1993), s. 183-192.
- Şânî-zâde Mehmed Atâ’ullah Efendi: Şânî-zâde Târîhi: C. 1, İstanbul 1284 s. 407.
- Şemseddin Sâmî: Kâmûsu’l-A’lâm (Fâzıl maddesi): C. 5, İstanbul 1314, s. 3331.
- ŞENTÜRK, A. Atilla: Osmanlı Şiiri Antolojisi (Fâzıl-ı Enderûnî maddesi), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s. 633-635.
- Tayyâr-zâde Atâ: Târîh-i Enderûn (Fâzıl maddesi): C. 4, İstanbul 1293, s. 242.

- TOKMAKÇIOĞLU, Erdoğan: Osmanlı Kadın Âlemleri, Geçit Kitabevi, İstanbul 1991.
- TOLASA, Harun: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Enderunlu Fâzıl maddesi), Dergah Yayınları, İstanbul 1979, C. III, s. 167, 168.
- TUMAN, Mehmed Nâil: Tuhfe-i Nâ'îlî (Fâzıl maddesi): Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, C. 2, s. 749.
- Türk Ansiklopedisi (Fâzıl Hüseyin Bey, [Enderunlu] maddesi), C. 16, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1968, s. 185, 186.
- USLU, Recep: “Çenginame'nin Müzik Kaynağı Olma Bakımından Değeri”, Eyüp Sultan Sempozyumu Bildirileri V, İstanbul 2001, s. 196-199.
- YANARTAŞ, Yusuf: Enderunlu Fazıl Divanı, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir 1997.
- Yeni Türk Ansiklopedisi (Fâzıl Enderûnî maddesi), C. 3, Ötüken Yayınları İstanbul 1985, s. 895, 896.
- YILMAZ, Ozan: “Enderunlu Fazıl Divanı'nda Yahudilikle İlgili Unsurlar ve Andnâme-i Yehûdî-Beçe”, Türkbilig Dergisi, S. 22, 2011, s. 1-30.
- YÖNTEM, Ali Cânib: MEB İslam Ansiklopedisi (Fâzıl maddesi), C. 4, Eskişehir 1997, s. 529-531.

DÎVÂN

Kasîdeler

1- Münâcât Be-Dergâh-ı Kâdi'l-Hâcât (M: 1/2, T1: 2a, T3: 95b, MA1: 1a, MA2: 7a, Z1: 7b ve 13b, Z2: 3b, TB: 43b, H2: 2a, S1: 1b, MK1: 1a, MK3: 1b)

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Ey ki nûrun cümle eşyânın mümidd-i evveli
Oldu mir'ât-ı cemâlınden avâlim müncelî
- 2 Sen o ehl-i mağfîret Rahmân-ı re'fet-kârsın
Ben o âsî mücrimim abd-i güneş-kârım belî
- 3 Sen buyurmuşsun güneş-kâr için "lâ-taknetû"
Böyle tebliğ eyledi ol enbiyânın ekmeli
- 4 Söylemek sen âlimü'l-gaybe ne hâcet hâlimi
Nokta iken ilmîne kevn ü mekânın mücmeli
- 5 Hâlîme rahm eyleyip yâr eyle tevfikin bana
Yâ İlâhî yâ Nebî yâ zât-ı pâk-i her velî
- 6 Dü-cihân içre beni dil-hâhım üzre şâd-mân
Kıl be-hakk-ı Âl-i Beyt-i pâk yâ sırr-ı Alî
- 7 Çün "ecîbü da'vete'd-dâ'i" dedin tenzilde
İşte muztarrım du'â etdim icâbet kılmalı
- 8 Bî-emel bî-çâre bî-kes bî-nevâ üftâdeyim
Rahmetin bulmaz benim gibi belâ-keş gussalı
- 9 Nây-ı pür-dâğ-ı belâyım her nefes nâlendeyim
Rûzgâr içre bana bâd-ı hevâ hep yellelî
- 10 Sen "tu'izzü men teşâ'u" sen "tüzellü men teşâ'"
Hep yed-i kudrettedir bir kimsenin yokdur eli
- 11 Hep delîl-i kahr u lutfundur ki takdîr olmasa
Hükm eder mi bunca erbâb-ı ukûle bir deli
- 12 Ser-fürû etdirme yâ Rab câhil-i nâ-pâke hiç
Fâzıl-ı dâna gibi bir zât-ı pâk-i efdali

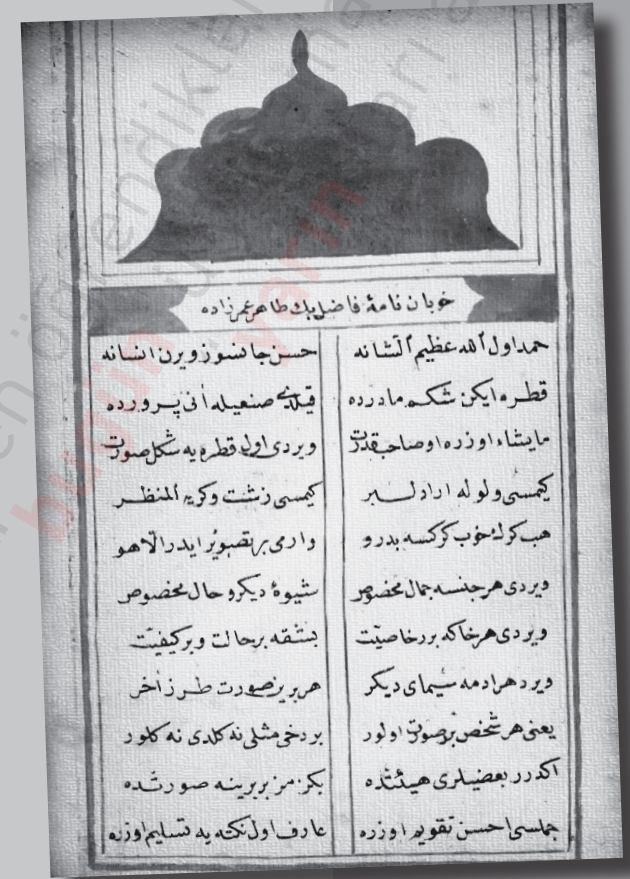
2- Münâcât (MA2: 1b, Z1: 3a)

(Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün)

- 1 Gözüm yaşın akıt bir bahr-ı ummân eyle yâ Rabbi
Dilim pâk eyleyip pâkîze-dâmân eyle yâ Rabbi
- 2 Nesîm-i merhametle âb-ı lutfunla beni güldür
Gülistân-ı vefâda verd-i handân eyle yâ Rabbi
- 3 Cüyûş-ı ma'siyet şeb-hûn edince hâb-ı gafletde
Cünûd-ı afv-ı gufrânın nîgeh-bân eyle yâ Rabbi
- 4 Bu çirk-âb-ı ma'âsî gavta-hâr olmakla pâk olmaz
Garîk-i latme-i deryâ-yı gufrân eyle yâ Rabbi
- 5 Huzûr-ı izzete rû-mâl olam dersem yüzüm yokdur
Tesettür-kerde-i astâr-ı ihsân eyle yâ Rabbi
- 6 Mu'înîm nâsırım sensin beni bu dest-i isyândan
Yed-i lutfunla tahlîs-i girîbân eyle yâ Rabbi
- 7 Aded tahtında idrâc eylemek kâbil değil cürmüm
Hemân gufrânımı bî-hadd ü pâyân eyle yâ Rabbi
- 8 Beni ukbâda ağlatma bu âlemde mücâzât et
Biraz handân edersen hayli giryân eyle yâ Rabbi
- 9 Buna kılmam kanâ't nûr-ı zâtından ziyâlandır
Yüzüm rûz-ı cezâda mihr-i tâbân eyle yâ Rabbi
- 10 Usât-ı ümmeti gark-ı arak etdikde ben hâki
Himâyet-bîn-i zıll-i arş-ı Rahmân eyle yâ Rabbi
- 11 Senâ-yı zât ile şükrüne tevfik ettiğin denli
Mezîd-i ni'met-i lutfun firâvân eyle yâ Rabbi
- 12 Beni bîhûde sözlerle be-her vâfide gezdirme
Habîbin na'tı vâdisinde pûyân eyle yâ Rabbi
- 13 Kalem dâniş-verânın destini etdikçe zîbende
Nu'ûtun zînet-i ser-tâc-ı divân eyle yâ Rabbi
- 14 Resûlün zât-ı pâkiyle revân-ı âl-i zî-şâna
Salât-ı zâtını bî-hadd ü pâyân eyle yâ Rabbi
- 15 Ten ü cânım nisâr-ı hâk-i pây-ı âl ü ashâb et
Muhîbb-i hânedân u çâr-erkân eyle yâ Rabbi
- 16 Bu ben bî-çâreye sen çâr-yâr-ı Ahmed'i ol gün
Şeff' u dest-gîr ü hayr-hâhân eyle yâ Rabbi
- 17 Bekâya reh-revân oldukda rûh-ı Fâzıl-ı zârın
Enîs ü hem-rehin Kur'ân u îmân eyle yâ Rabbi

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

HÛBÂN-NÂME

HÛBÂN-NÂME*(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)*

- 1 Hamd o Mevlâ-yı azîmü'ş-şâna
Hüsn-i cân-sûzu veren insâna
- 2 Katre iken şikem-i mâderde
Kıldı sun'uyla onu perverde
- 3 Mâ-yeşâ' üzre o sâhib-kudret
Verdi ol katreye şekl ü sûret
- 4 Kimisi velvele-ârâ dilber
Kimisi zişt ü kerihü'l-manzar
- 5 Hep gerek hûb u gerekse bed-rû
Var mı bir tasvîr eder illâ hû
- 6 Verdi her cinse cemâl-i mahsûs
Şîve-i diğér ü hâl-i mahsûs
- 7 Verdi her hâke birer hâsiyyet
Başka bir hâlet ü bir keyfiyyet
- 8 Verdi her âdeme sîmâ-yı diğér
Her birin sûreti tarz-ı âher
- 9 Ya'ni her şahs birer sûret alır
Bir dahi misli ne geldi ne gelir
- 10 Andırır ba'zıları hey'etde
Benzemez birbirine sûretde
- 11 Cümlesi ahsen-i takvîm üzre
Ârif ol nükteye teslîm üzre

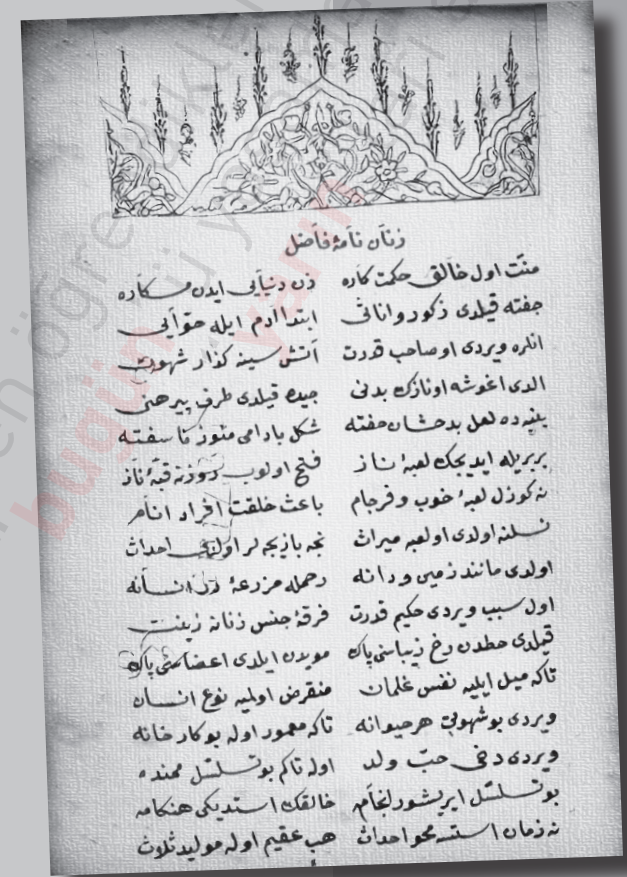
- 12 Mütenevvi' görünür zâhirde
Arada hâ'il olan bir perde
- 13 İmtihân eylemek için nâsı
Halk edip dilber ile vesvâsı
- 14 Hüsn ise benzedi mîknâtîsa
Âhen olsa dil uyar iblîse
- 15 Kimse kurtulmaz o bâgî var iken
Zülf-i dilber gibi ağı var iken
- 16 Cezbe-i hüsn cihân dil-dâde
Meğér illâ ki cemâdî-zâde
- 17 Ya'ni sûfi-i ta'assub-pîşe
Zâhid-i huşk u tehî-endîşe
- 18 Ta'n eder ârız u çeşm ü kaşa
Ta'n ise nakşa değil nakkâşa
- 19 O da geçmez ise bu hulyâdan
Zevk-yâb olmaz iki dünyâdan
- 20 Fitnedir âleme hüsn-i mergûb
Ona Hakk eyledi teshîr-i kulûb
- 21 Enbiyâ olmadı ondan ma'sûm
Ehline cümle kasaslar ma'lûm

**ZİKR-İ MEFRÛZA-İ İHLÂS-I DU'Â
SIFAT-I ED'İYE-İ ŞÂH-I CİHÂN**

- 22 Evvelâ mübtediye lâzım olan
Hizmet-i ed'iye-i şâh-ı cihân
- 23 Hazret-i pâdişeh-i heft-iklîm
Âsumân-meretebe Sultân Selîm
- 24 Merdüm-i dîde-i ebnâ-yı zamân
Cevher-i rûh-ı vücûd-ı devrân
- 25 Zübde-i zümre-i nev'-i âdem
Bâ'is-i rabt-ı nizâm-ı âlem
- 26 Tâ kıyâmet onu Mevlâ-yı kerîm
Ede evreng-i hilâfetde mukîm
- 27 Zâtını sakla kederden yâ Rab
Onu hıfz eyle nazardan yâ Rab
- 28 Düşmanı öyle perîşân olsun
Hey'et-i turra-i hûbân olsun

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

ZENÂN-NÂME

ZENÂN-NÂME*(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)*

- 1 Minnet ol Hâlık-ı hikmet-kâra
Zen-i dünyâyı eden mekkâre
- 2 Çifte kıldı zeker ü ünsâyı
İbtidâ Âdem ile Havvâ'yı
- 3 Onlara verdi o sâhib-kudret
Âteş-i sîne-güdâz-ı şehvet
- 4 Aldı âgûşa o nâzik bedeni
Çide kıldı taraf-ı pîreheni
- 5 Penbede la'l-i Bedahşân huftu
Şekl-i bādâmı henüz nâ-süfte
- 6 Birbiriyle edicek lu'be-i nâz
Feth olup revzene-i kubbe-i nâz
- 7 Ne güzel lu'be-i hûb u fercâm
Bâ'is-i hılkat-ı efrâd-ı enâm
- 8 Nesline oldu o lu'be mîrâs
Nice bâzîçeler oldu ihdâs
- 9 Oldu mânend-i zemîn ü dâne
Rahmlar mezra'adır insâna
- 10 Ol sebep verdi hakîm-i kudret
Fırka-i cins-i zenâna zînet
- 11 Kıldı hatdan ruh-ı zîbâsını pâk
Mûydan eyledi a'zâsını pâk

- 12 Tâ ki meyl eyleye nefsi-gilmân
Münkarız olmaya nev'-i insân
- 13 Verdi bu şehveti her hayvâna
Tâ ki ma'mûr ola bu kâr-hâne
- 14 Verdi hayvâna dahi hubb-ı veled
Ola tâ kim bu teselsül mümted
- 15 Bu teselsül erişir encâma
Hâlık'ın istediği hengâma
- 16 Ne zamân istese mahv-ı ihdâs
Hep akîm ola mevâlîd-i selâs

**DER-BEYÂN-I SEBEB-İ İN TE'LÎF
DER-BEYÂN-I SEBEB-İ NAZM U İNŞÂ**

- 17 Bes ki bu Fâzıl-ı mestâne-i aşk
Rind-i sâgar-keş-i meyhâne-i aşk
- 18 Ol haber-dâr-ı rumûz-ı her fen
Böyle eyler yine âgâz-ı sūhan
- 19 Der ki bir gün o belâlî yârim
O benim dil-şikenim dildârım
- 20 Ömrümün varı benim cânânem
Rûy-ı dünyâda benim bir dânem
- 21 Serve ta'lîm-i hîrâm eyleyerek
Deheni tûfî gibi söyleyerek
- 22 Bağteten geldi fakîr-hânemize
Şâhbâz indi yine lânemize
- 23 Nerdübân kat kat olup şevkinden
Pâyına yüz sürececek zevkinden
- 24 Ben de cân atmışım âhûcasına
Şöyle uçdum ki perestûcasına
- 25 Dîdeme geldi yine şevk ile cân
Tâ ki seyr eyleye rûy-ı cânân
- 26 Verdi bin şîve-i nâz ile selâm
Eyledi kâmet-i ham-geştemi lâm
- 27 Halka-i bâba hemân dest vurdu
Şöyle dîvâra dayandı durdu
- 28 Dedim ey şûh-ı kamer-çehre buyur
Hâne-i tîremi eyle pür-nûr

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

DEFTER-İ AŞK

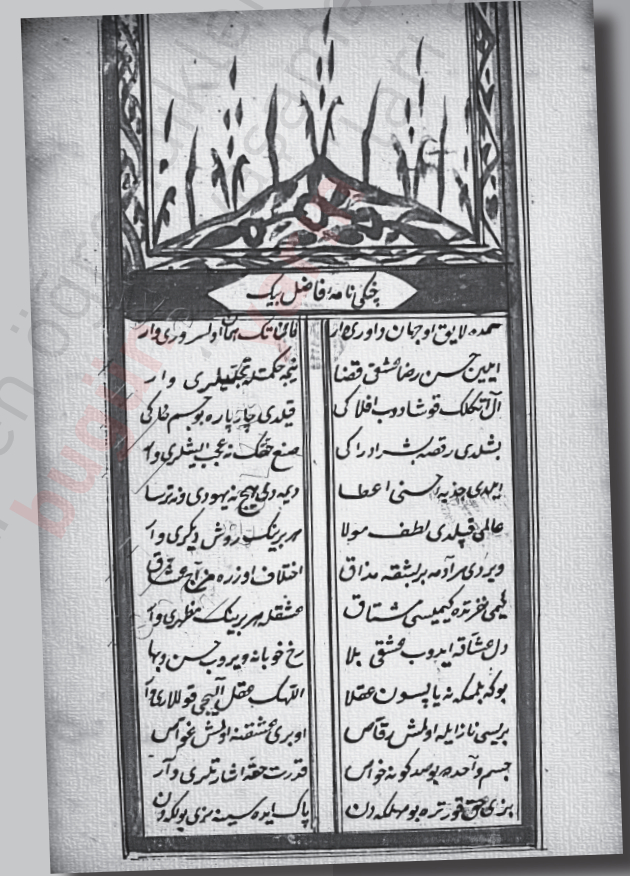
DEFTER-İ AŞK

(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)

- 1 Bism-i ebrû-yı siyâh-ı cânân
Kıssa-i aşka gerekdir unvân
- 2 Ba'dehû hamda sezâdır Bîçûn
Eyleyen hüsn ile aşkı makrûn
- 3 Çün cemâl oldu sıfât-ı zâtı
Hüsne verdi bu aceb hâlâtı
- 4 Kudret-i câzibe-i Rahmânî
Şu'le-i muhrika-i Rabbânî
- 5 Nedir ol câzibede ol te'sîr
Çeşm ü ebrûda nedir ol teshîr
- 6 Sıfât-ı Hazret-i Mevlâ'dır hüsn
Aks-i mir'ât-ı mu'allâdır hüsn
- 7 Katredir zâhir olan deryâdan
Zerredir şu'le-i bî-hemtâdan
- 8 Bu tecellî meded-i Bârif'den
Nefha-i sâbıka-i sârîden
- 9 Vârid oldu ki Hudâ-yı Mûte'âl
Hem cemîl ü hem eder hubb-ı cemâl
- 10 İsm-i zât oldu ona lafz-ı cemîl
Hüsne tâkat mı eder kalb-i alîl
- 11 Nice meyl etmeye hüsne âlem
Ki Resûl'üne Hudâ-yı ekrem

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

ÇENGÎ-NÂME

ÇENGÎ-NÂME-İ FÂZİL BEY*(Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün)*

- 1 Hamde lâyk o cihân dâveri var
Kâ'inâtın heman ol serveri var
Eyleyen hüsn-i rızâ aşkı kazâ
Nice hikmetle tecellîleri var
- 2 Al eteklik kuşadıp eflâki
Kıldı çar-pâre bu cism-i pâki
Başladı raksa beşer idrâki
Sun'-ı Hakk'ın ne aceb işleri var
- 3 Eyledi cezbe-i hüsnü i'tâ
Demedi hiç ne Yehûd u Tersâ
Âlemi kapladı lutf-ı Mevlâ
Her birinin revîş-i dîğeri var
- 4 Verdi her âdeme bir başka mezâk
İhtilâf üzre mizâc-ı uşşâk
Kimi nefretde kimisi müştâk
Aşk ile her birinin mazharı var
- 5 Dil-i uşşâka edip aşkı belâ
Ruh-ı hûbâna verip hüsn ü bahâ
Buna bilmem ki ne yapsın ukalâ
Allah'ın akl alıcı kulları var
- 6 Birisi nâz ile olmuş rakkâs
Öbürü aşkına olmuş gavnâs
Cism-i vâhidde bu sad-güne havâs
Kudret-i Hakk'a işâretleri var

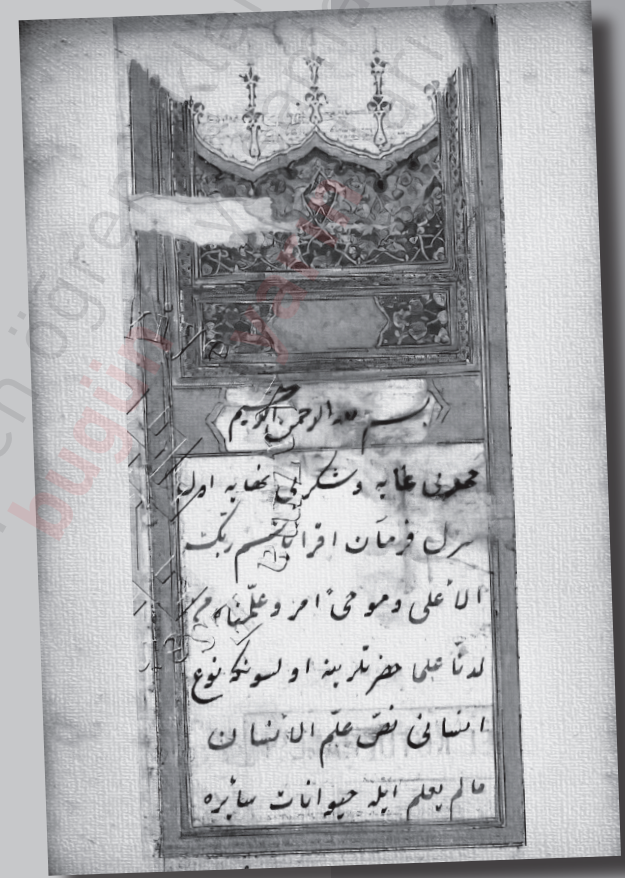
- 7 Bizi Hak kurtara bu mehlekeden
Pâk ede sînemizi bu lekeden
Garazım işte budur fezlekeden
Söze âgâz eder isem yeri var

**SEBEB-İ NAZM-I ÇENGÎ-NÂME
DER-BEYÂN-I SEBEB-İ MANZÛME**

- 8 Ehl-i aşkın yine gavgâları var
Bezm-i aşkın yine bir mahşeri var
Şâ'ire zelle-i akdâm olacak
Aşka dâ'ir yine da'vâları var
- 9 Geldi bir meclise bir gün bir zât
Onda dolmuş idi eşrâf-ı kuzât
Bir iki ehl-i sühan ehl-i nikât
Fazl ile her birinin zîveri var
- 10 Kimi kâdî kimi mollâ-yı azîz
Kimi dâna kimisi bî-temyîz
Olmuş ecnâs ile hâsıl leb-rîz
Ehl-i irfânı da var hem harî var
- 11 Her biri bir kola olmuş çengî
Der ki dünyâda bulunmaz dengi
Kurulup ehl-i belânın cengi
Meclis içre öte git gel beri var
- 12 Kimisi arşa çıkardı âhı
Kimi vallâhi dedi billâhi
Kiminin yanmış idi cân-gâhı
Dilberin kaşı için hançeri var
- 13 Kimisi der ki güzel yârimdir
Nisf-ı âlem dahi ağyârımdır
Kimi der hüsnü anın yarımındır
Kimdir ol hüsnü bütün dilberi var
- 14 Kimi der ister isen tâze beden
Pûte-i aşka gümüştür ma'den
Alagör pambuğu yorgancıdan
Kâfirin penbe gibi elleri var
- 15 Kimi der Mîşon elinden eyvâh
Uğrasın hışmına hâhâmın âh
İki kolbaşımı kessin Allâh
Kâfirin pençe-i yağmâ-geri ver

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

SÛRNÂME-İ ŞEHİRİYÂR

Sûrnâme-i Şehriyâr

Bismillâhirrahmânirrahîm

Hamd-i bî-gâye ve şükr-i bî-nihâye ol münezzil-i fermân-ı “İkra’ bismi rabbike’l-a’lâ” ve muvahhî-i emr-i “ve allemnâhu min-ledünnâ ilmen” hazretlerine olsun ki nev’-i insânı nass-ı “alleme’l-insâne mâ-lem ya’lem” ile hayvânât-ı sâ’ire üzerine müşerref kıldı. Ve dürûd-ı nâ-ma’dûd ol sâhib-i fermân-ı bülend-i “Utlubu’l-ilme mine’l-mehdi ile’l-lahti” hazretlerine olsun ki tebliğ-i yarlıg-ı belîğ ile âlemi irşâd ve sûy-ı Hakk’a münkâd eyledi. Li-mü’ellifihî:

(Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fa’ülün)
Kitâb-ı ni’metin şîrâzesi şükr-i Hudâ’dır
Dahi cildi salât u hem selâm-ı Mustafâ’dır

İmdi bu abd-i pür-taksîr Fâzıl-ı hakîr, bu gûne dehen-bâz u sühan-sâz olur ki bu sene’-i elfün ve mi’e ve semâniyete ve tis’in târihinde pâdişâh-ı devrân, Süleymân-ı zamân, saf-der-i kal’a-güşâ, dâver-i kişver-bahşâ, mendûb-ı hitâb-ı “İnnâ ca’alnâke halîfeten fi’l-arz”, es-sultân bin sultân es-sultân Abdu’l-Hamîd Hân bin Ahmed Hân ebbedallâhu devletêhü ve eyyede râyetêhü hazretlerinin şehzâdegân-ı sa’d-ahterânları Sultân Süleymân ve Sultân Mustafâ hazerâtları ki her biri bir rûh-ı musavver ve nûr-ı mücessem, cebhelerinden âsâr-ı rüşd ü necâbet ve nâsiyelerinden etvâr-ı isti’dâd u dirâyet nümâyândır; bir hengâm-ı meserret-iltizâmda ikisi derse âgâz edip ol rûz-ı firûzda olan sûr-ı firâvân ve hubûr-ı bî-pâyânı tarîk-i ihtisâr üzere keşîde-i rişte-i sutûr kılmağa şurû’ olundukda vasf-ı şehzâdegânda bu kasîde-i garrâyı dahi nazm ve bu çend evrâka resm olundu. Li-mü’ellifihî:

(Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün)

- 1 İki şehzâde ammâ her birisi cân-ı âlemdir
Melekler üzre bunlar şimdi fahr-ı nev’-i âdemdir
- 2 Letâfetde edâda birbirinden farkı yok el-hak
Görenler der ki bunlar ikkisi bî-şübhe tev’emdir

- 3 Eđer kim birbirinden farkı varsa şol kadar var kim
Biri rûh-ı musavverdir biri nûr-ı mücessemdir
- 4 Revâdır bunlara ger Hızr u Cibrîl olsalar lala
Eđer lâzım ise dâye Zelfihâ ile Meryem’dır
- 5 Necâbet muhtefî tynetlerinde meymenet mecbûl
Sa’âdet mûndericdir rüşd ü isti’dâd müdgamdır
- 6 Biri Sultân Süleymân kim ona ifrât-ı rif’atdan
Meh-i nev halka-i engüşt ü hurşîd fass-ı hâtemdir
- 7 Birisi dahi ol şehzâde Sultân Mustafâ’dır kim
Aceb pâkîze-tynet ‘ırk-ı tâhir şâh-ı ekremdir
- 8 İkisi derse bir hoş demde âgâz eylediler kim
Sa’âdet meymenet hep andadır fêrhunde bir demdir
- 9 Gören câhil sanur kim şimdi derse başladı onlar
Ezelden ise hep ilm-i ledünne dahi mahremdir
- 10 Ne ki düşvâr ise âlemde olmuş onlara âsân
Ne denli ilm varsa onların kalbine mülhemdür
- 11 Sükût et sen dahi meclislerinde şeyhu’l-islâmım
Ki onlar şübhesiz her fende senden benden a’lemdir
- 12 Olur Cibrîl hâce onlara hem Hızr Mushaf-dâr
Dahi sâ’ir melekler hizmet erbâbına munzamdır
- 13 Bu rütbe bunlara ta’zîm çok mu âzduz el-hak
Ki bunlar ey felek şehzâdegân-ı şâh-ı a’zamdır
- 14 Şeh-i Abdu’l-Hamîd ol pâdişâh-ı ma’delet-pîrâ
Ki eyyâmında gam nâ-bûd u âlem cümle hurremdir
- 15 Adâletde Ömer hilminde Osmân cûdda Sıddîk
Alî’dır ilmde takvâda İbrâhîm-i Edhem’dır
- 16 Sikender-saltanat gerdûn-rif’at Kahramân-satvet
Kefî kısmet-geh-i âlem sehâsı reşk-i Hâtem’dır
- 17 Sikender saltanatda izzde bundan mu’ahhardır
Tekaddüm şol kadar var kim cihânda bundan akdemdir
- 18 Bu şevketle cihâna gelmemiş bir böyle şâhen-şâh
Ki dergâhında pek ednâ kulu Dârâ ile Cem’dır
- 19 Vusûl-ı menzil-i maksûda bir îmâsı tevsendir
Su’ûd-ı rütbe-i ulyâya bir fermânı süllemdir
- 20 Mezelletle mutî’ oldu ona ednâ ile a’lâ
Huzûrunda zemîn fersûde-rûy u âsumân hamdır

ENDERUNLU FÂZIL'IN BÜTÜN ESERLERİ

• Dîvân • Hûbân-nâme • Zenân-nâme
• Defter-i Aşk • Çengî-nâme • Sûr-nâme-i Şehriyâr

Yaşadıklarıyla, maceralarıyla, yaptıkları ve yazdıklarıyla divan edebiyatının yaramaz çocuğu Enderunlu Fâzıl, nevi şahsına münhasır bir şairdir. Maceralı ve sıkıntılı hayatına rağmen geride *Dîvân*, *Hûbân-nâme*, *Zenân-nâme*, *Çengî-nâme*, *Defter-i Aşk* ve *Sûr-nâme-i Şehriyâr* adlarında altı eser bırakmıştır. Aykırı kişiliği, eserlerinin muhtevası, mahalli unsurları eserlerine ustaca yansıtması, özellikle de eserlerinde doğrudan veya dolaylı olarak yer yer kullandığı argo ve müstehcen ifadeler, yerli yabancı birçok araştırmacının dikkatini çekmiş bu ve benzeri nedenlerle günümüze kadar Enderunlu Fâzıl ve eserleri üzerine muhtelif çalışmalar yapılmıştır. Elinizdeki bu kitap, Osmanlı edebiyatı ile Osmanlının sosyal hayatına önemli katkılarda bulunacak ve üzerinde bilinçli veya bilinçsiz çokça şey söylenen Enderunlu Fâzıl'ın hayatı, edebî kişiliği ve eserleri ile ilgili birçok yanlışla ışık tutacaktır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-59-4

9 786256 063594